

Дані про автора

Степасюк Людмила Михайлівна,

к. е. н., доцент кафедри економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: ludastepasuk@gmail.com

Data about the author

Lyudmila Stepasjuk,

PhD of economics, associate professor of the department of economics, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

e-mail: ludastepasuk@gmail.com

УДК 336.7

АНТКІВ В.В.

Ресурсне забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій в умовах економічної нестабільності

Предмет дослідження є сукупність відносин між банками та їх клієнтами з приводу залучення депозитних коштів та кредитування нефінансових корпорацій

Метою написання статті є визначення проблем ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій України та розробка рекомендацій щодо активізації кредитування реального сектору в умовах економічної нестабільності.

Методологія проведення роботи. В роботі використано загальнонаукові методи пізнання, зокрема для дослідження динаміки кредитів та депозитів використано графічний метод та метод порівняння; методи аналізу і синтезу для дослідження особливостей формування ресурсного забезпечення кредитування нефінансових корпорацій; методи узагальнення для формулювання рекомендацій щодо збільшення ресурсного забезпечення кредитування нефінансових корпорацій.

Результати роботи. Обґрунтовано низький рівень ресурсного забезпечення кредитування нефінансових корпорацій в Україні; доведено, що низький рівень довіри до банків в Україні призводить до зростання частки короткострокових депозитів, що призводить до зменшення можливостей банків для кредитування.

Висновки. Суттєве погіршення ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій внаслідок негативного впливу кризових явищ, спровокованих війною з Російською Федерацією на структуру депозитної бази банків. Доведено низький рівень ефективності механізму довгострокового рефінансування банків, адже кредити рефінансування виконуючи роль залучених банківських ресурсів відповідно до нормативно-правових актів використовуються виключно для підтримки банківської ліквідності, а не для активізації кредитування реального сектору економіки. окреслені тенденції зумовлюють необхідність перегляду процентної політики за кредитами рефінансування та цільового призначення таких кредитів, які доцільно спрямувати на фінансування конкретних проектів розвитку економіки і її інфраструктури.

Ключові слова: ресурсне забезпечення, депозити, депозитна база, рефінансування, кредитування нефінансових корпорацій.

АНТКІВ В.В.

Resource security of bank lending of non-financial corporations in conditions of economic instability

The subject of the study is the set of relationships between banks and their clients regarding the attraction of deposit funds and lending to non-financial corporations

The purpose of writing the article is to determine the problems of resource provision of bank lending to non-financial corporations of Ukraine and to develop recommendations for the activation of lending to the real sector in conditions of economic instability.

Work methodology. In the work, general scientific methods of cognition were used, in particular,

the graphic method and the comparison method were used to study the dynamics of loans and deposits; methods of analysis and synthesis for researching the peculiarities of the formation of resource support for lending to non-financial corporations; generalization methods for formulating recommendations for increasing the resource provision of lending to non-financial corporations.

Work results. *The low level of resource support for lending to non-financial corporations in Ukraine is substantiated; it is proven that the low level of trust in banks in Ukraine leads to an increase in the share of short-term deposits, which leads to a decrease in the banks' ability to lend.*

Conclusions. *Significant deterioration of the resource provision of bank lending to non-financial corporations as a result of the negative impact of the crisis phenomena provoked by the war with the Russian Federation on the structure of the deposit base of banks. The low level of effectiveness of the mechanism of long-term refinancing of banks has been proven, because refinancing loans, acting as bank resources involved in accordance with regulations, are used exclusively to support bank liquidity, and not to activate lending to the real sector of the economy. The outlined trends make it necessary to revise the interest rate policy for refinancing loans and target the purpose of such loans, which should be directed to the financing of specific projects for the development of the economy and its infrastructure.*

Keywords: *resource provision, deposits, deposit base, refinancing, lending to non-financial corporations.*

Постановка проблеми. Розвиток банківської системи України впродовж останніх десяти років відбувається під впливом двох економічних криз, які спровоковані війною з Російською Федерацією та під впливом пандемії коронавірусу, які в сукупності мали низку негативних ефектів на банківський бізнес, що в кінцевому підсумку призвело до зниження рівня кредитної активності банків та до зменшення строковості депозитної бази банків. Під впливом кризи та внаслідок певних поражень у сфері грошово-кредитної політики банківська система України фактично трансформувалася в депозитно-клірингову систему, яка практично не забезпечує економічне зростання за рахунок кредитних коштів, а здійснює здебільшого посередництво в платежах.

Зниження кредитної підтримки нефінансових корпорацій під час кризи та після неї є об'єктивними процесами, які пов'язані із зниженням рівня довіри до банківських установ з боку населення та бізнесу, що впливає на динаміку депозитів і структуру депозитної бази. Разом з тим, в таких умовах не потрібно забувати про позичені банківські ресурси, якими можуть бути кредити міжбанківського ринку та кредити рефінансування. Саме рефінансування в період кризи в розвинутих країнах світу виконує роль активатора банківського кредитування та драйвера економічного зростання.

З огляду на функціонування банківської системи в умовах воєнного стану питання ресурсного забезпечення кредитування нефінансових корпорацій є надзвичайно актуальним, адже стимулювання розширеного відтворення, розвиток

релокованих підприємств та формування підґрунтя для поствоєнного відновлення економіки вимагає розширення можливостей для банків щодо ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці України.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вивчення проблематики кредитування нефінансових корпорацій та ресурсного забезпечення банків в контексті кредитної підтримки економічного розвитку присвятили свої праці низка вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких варто відмітити Альфонсо А., Соуза-Лейте Дж. [1]; Бержанір І. А. [2]; Болдін М.Я. [3]; Бортніков Г.П., Бортніков Г.О. [4]; Макаров О. [5]; Москвічова О.С. [6]; Продан М.В. [7]; Шуго Т., Вергот О. [8]. Разом з тим додаткового дослідження потребують питання ресурсного забезпечення банківського кредитування економіки в умовах воєнного стану та перспективи поствоєнного відновлення економічного зростання.

Метою статті є визначення проблем ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій України та розробка рекомендацій щодо активізації кредитування реального сектору в умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Банківська система України донедавна вважалася основним драйвером економічного зростання, адже кредитування нефінансових корпорацій було одним із основних ресурсів підприємств, яке спрямовувалося в капітальні інвестиції, розширення виробництва та поповнення оборотних коштів. Одним із основних ресурсів для кредитної

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

підтримки нефінансових корпорацій були банківські депозити, які в переважній більшості вітчизняної фахової економічної літератури вважаються фундаментом розвитку кредитування національної економіки. Однак, зважаючи на те, що після світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 років наступила, так звана «нова ера» [9] монетарної політики, при якій цільове рефінансування центральних банків стало одним із головних ресурсів для активізації кредитування нефінансових корпорацій. Таким чином окрім забезпечення банків депозитними ресурсами, варто приділити увагу саме в цьому контексті варто розглядати проблематику ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій в Україні.

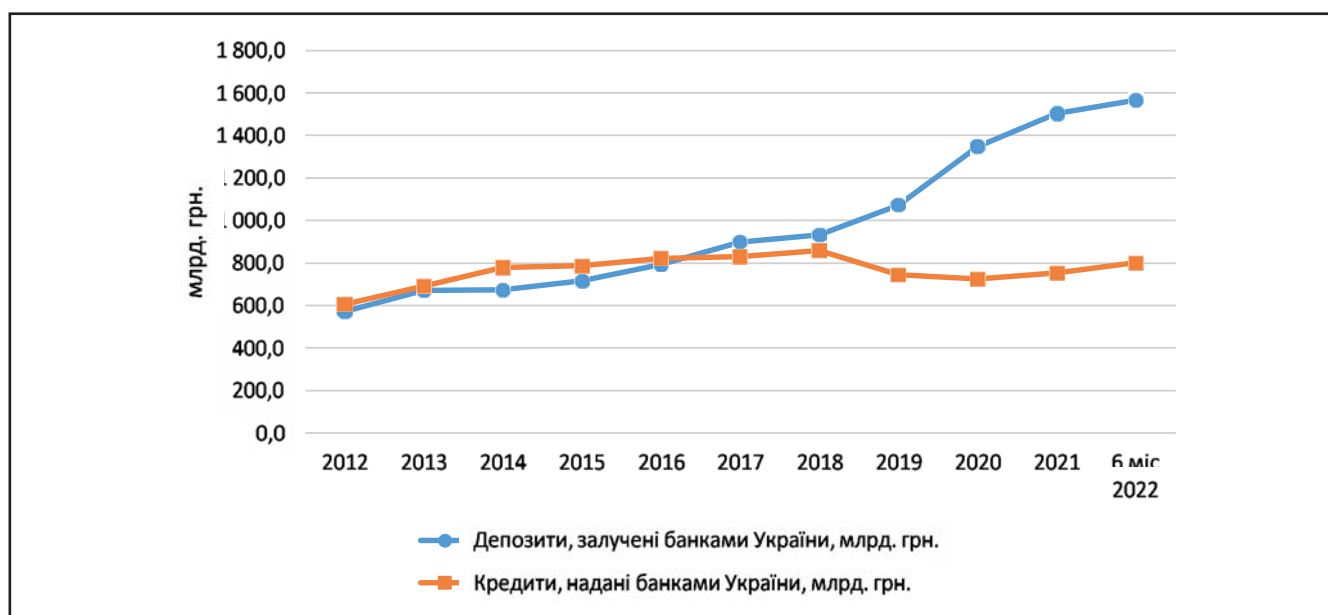
Що ж стосується депозитних ресурсів, які в теорії банківської справи називаються залученими ресурсами, то на перший погляд їх динаміка є позитивною (рис. 1), що може створювати деяко хибне уявлення про депозитне забезпечення кредитування нефінансових корпорацій в Україні.

Як свідчать дані рисунку 1, обсяг депозитів, залучених банками України починаючи з 2017 року перевищив обсяг наданих кредитів нефінансовим корпораціям, що дійсно підтверджує тези наведені в праці [7, с. 78–79] про те, що ресурсне забезпечення банків перебуває на високому рівні. Однак, на наш погляд, з метою отримання об'єктивного уявлення про депозитне

забезпечення кредитування нефінансових корпорацій необхідно проаналізувати структуру депозитної бази банків України (табл. 1).

Як свідчать дані таблиці 1 структура депозитної бази банків України почала погіршуватися з 2014 року, коли частка депозитів «на вимогу» у депозитному портфелі банків збільшилася на 6,4% порівняно з 2013 роком. Після цього частка депозитів «на вимогу» зростала щороку і досягла 73,2% у другому півріччі 2022 року порівняно з 30,7% у 2013 році. Тобто частка короткострокових депозитів, які клієнти можуть вилучати будь-коли зростає більш ніж вдвічі. Більше того, частка депозитів строком до одного року станом на кінець першого півріччя 2022 року складає 18,1%, а відтак короткострокова депозитна база банків України в сукупності (враховуючи з депозити «на вимогу» та «до одного року») складає 91,3%, що, не зважаючи на великий обсяг залучених депозитів (1567 млрд. грн. станом на перше півріччя 2022 року), знижує можливості банків щодо надання довгострокових кредитів нефінансовим корпораціям. Таким чином, саме якість депозитної бази банків є тим фактором, який впливає на динаміку кредитування нефінансових корпорацій в Україні.

Одними із причин погіршення якості депозитної бази банків України є зниження рівня довіри як до самих банків, так і до Національного банку, як регулятора банківського сектора. Визначення рівня довіри до банків та Національного банку в

Рисунок 1. Динаміка депозитів залучених банками України та кредитів, наданих нефінансовим корпораціям у 2012 – першому півріччі 2022 років

*Побудовано автором за даними НБУ [10] [11]

Таблиця 1. Структура депозитної бази банків України у 2012–першому півріччі 2022 року, %

	на вимогу	до 1 року	від 1 року до 2 років	більше 2 років
2012	32,4	32,8	28,6	6,2
2013	30,7	28,2	37,2	3,9
2014	37,1	31,2	27,6	4,1
2015	42,6	37,9	16,8	2,8
2016	45,9	34,3	18,7	1,1
2017	46,6	32,6	16,9	3,9
2018	48,9	34,5	13,5	3,1
2019	55,1	32,5	10,1	2,3
2020	59,8	29,4	9,6	1,2
2021	67,0	23,3	8,6	1,2
6 міс 2022	73,2	18,1	7,7	1,0

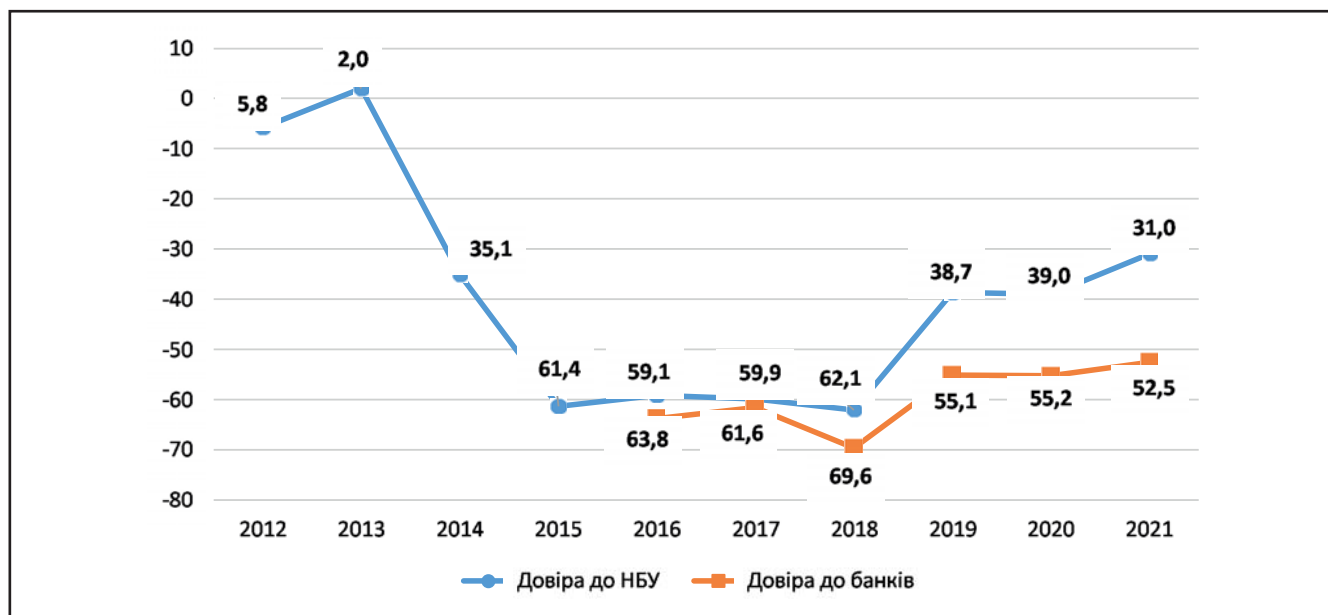
*Розраховано автором за даними НБУ [10]

Україні відбувається шляхом соціологічного опитування населення, які проводяться різними соціологічними службами, інститутами та компаніями. Регулярність таких досліджень демонструє Український центр економічних та політичних досліджень ім. Разумкова, результати яких відобразимо на рисунку 2.

Як свідчать дані рисунку 2 рівень довіри населення до Національного банку України суттєво знизився у 2014 році, що безумовно пов'язано із якістю монетарної політики, прорахунки в якій призвели до надмірної девальвації курсу гривні, зростання інфляції, банкрутства банків, що в цілому призвело до суттєвого зниження рівня життя населення. Негативні ділові очікування, які появилися в суспільстві внаслідок економічної

кризи призвели до зниження довіри до вітчизняних банків. Все це, на наш погляд, призвело не лише до дострокового вилучення коштів з банку, але й до зростання частки депозитів «на вимогу» в структурі депозитного портфеля банків.

Не менш важливим фактором негативно-го впливу на структуру депозитної бази банків є зниження рівня життя та доходів населення. Так, ВВП на душу населення України станом на кінець 2013 року становив 4030 дол. США, тоді як у 2015 році лише 2125 дол. США, при цьому, варто відмітити, що докризового рівня вдалося досягти лише за підсумками 2021 року, коли даний показник досягнув рівня в 4834 дол. США [13]. Однак, вже в 2022 році внаслідок повномасштабної агресії Російської Федерації проти

Рисунок 2. Динаміка балансу довіри населення до Національного банку України та банків у 2012–2021 роках

*Побудовано автором за даними [12]

України, показник ВВП на душу населення може погіршитися на 35–40%.

Щодо реальної заробітної плати, то її рівень також суттєво знизився у 2014–2016 роках. Так, станом на кінець 2013 року середньомісячна заробітна плата в Україні, номінована в доларах США, становила 393,8 дол США, тоді як у 2015 році її рівень знизився до 173,4 дол США. До воєнного рівня середньомісячна заробітна плата досягнула у 2019 році – 430,5 дол США [14]. Однак, на наш погляд, за період кризи в населення України вже склалися ментальні установки щодо недовіри до банків та Національного банку, що не сприяло зростанню строковості депозитної бази банків. Більше того, розвиток безготівкових розрахунків в Україні в період пандемії коронавірусу (станом на кінець 2021 року обсяг безготівкових розрахунків зріс порівняно з 2019 роком на 42,3%, з 3576 млрд грн до 5092 млрд грн) може вважатися одним із факторів збільшення частки депозитів на вимогу, адже населення залишає грошові кошти (здебільшого отримані як заробітну плату) на зарплатних рахунках саме з метою здійснення безготівкових розрахунків як через POS-термінали, так і через мережу Інтернет для придбання товарів і послуг на різних маркетплейсах.

Таким чином, підсумовуючи викладене вище, можемо зробити висновок про високий рівень короткостроковості депозитної бази вітчизняних

банків, що суттєво знижує їх можливості для довгострокового кредитування нефінансових корпорацій. Зважаючи на воєнний стан в країні та поступове зниження рівня життя населення, зростання безробіття, негативні ділові очікування тенденції до зростання короткостроковості депозитної бази банків не лише продовжаться, але й можуть відображати відтік депозитних коштів з банків для виконання населенням поточних зобов'язань щодо оплати комунальних послуг, лікування та здійснення своєї повсякденної діяльності.

Високий рівень короткостроковості депозитної бази банків та висока ймовірність зниження темпів приросту залучення депозитів населення внаслідок воєнного стану, свідчить про те, що активізація кредитування нефінансових корпорацій є можливою лише за умови використання позичених ресурсів у вигляді кредитів рефінансування.

Однак, аналізуючи політику Національного банку України щодо рефінансування банків, варто зауважити, що з 2014 року до 2020 року включно вона ґрунтувалася виключно на механізмі підтримки миттєвої та поточної ліквідності банків, адже обсяг кредитів рефінансування суттєво збільшувався лише під час пікових навантажень на баланси банків в період кризи. Так, перший пік рефінансування спостерігається у 2014 році, коли розпочалася економічна криза (було видано кредитів рефінансування на суму 149,0 млрд грн), другий пік можна пов'язати із заго-

Рисунок 3. Динаміка кредитів рефінансування, наданих банкам України у 2012–2021 роках

* Побудовано автором за даними НБУ [15]

стренням політико–економічної ситуації перед виборами Президента 2019 року, (у 2018 році було видано 181,2 млрд грн кредитів рефінансування), а третій пік припадає на загострення економічної кризи пов'язаної із наслідками пандемії коронавірусу 2020 року (видано 168 млрд грн кредитів рефінансування) (рис. 3).

Дані рисунку 3 свідчать про те, що Національний банк України не має стратегії щодо використання кредитів рефінансування у якості кредитних ресурсів банків, адже у 2015–2016 роках, коли банки потребували додаткових коштів для здійснення кредитування нефінансових корпорацій обсяги кредитів рефінансування знизилися майже втричі. Такі тенденції свідчать про застосування вузького підходу до використання кредитів рефінансування лише для підтримки миттєвої та поточної ліквідності банків.

Підтвердженням наших тез може слугувати структура кредитів рефінансування наданих банкам у 2012–2021 роках (рис. 2).

Як свідчать дані таблиці 2, Національний банк України в період кризи 2014–2016 років та після її завершення здебільшого використовував кредити рефінансування овернайт та кредити рефінансування терміном до 90 днів. Кредити рефінансування терміном до 180 днів було використано лише у 2014 році (5,6% від загального обсягу) та до 360 днів у 2012–2014 роках (16,6%; 22,8%; 4,9% відповідно. Довгострокові кредити рефінансування строком більшим за 360 днів Національний банк України почав використовувати у 2020 році, коли обсяг кредитів ре-

фінансування строком на 5 років складав 24,8% або 41,6 млрд грн, а у 2021 році – 43,3 млрд грн або 47,5% відповідно.

Запровадження механізму довгострокового рефінансування затверджено Постановами Правління Національного банку №29 від 17 березня 2020 року «Про внесення змін до Положення про процентну політику Національного банку України» [16] та №30 від 17 березня 2020 року «Про затвердження Змін до Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи» [17], відповідно до яких Національний банк України має право надавати банкам кредити рефінансування строком понад 14 днів, однак, при цьому, в згаданих вище постановках йдеться, що такі кредити надаються для підтримання ліквідності, а не для розвитку кредитування нефінансових корпорацій. Більше того, процентна ставка за кредитами рефінансування понад 14 днів та довгостроковими кредитами рефінансування, що встановлюється під час проведення процентного тендера з підтримання ліквідності банків, визначається на рівні, який не може бути нижче ніж облікова ставка плюс стала величина. Тобто в умовах кризи такий інструмент не буде дієвим, адже висока відсоткова ставка буде виступати у ролі дестимулюючого фактору як для банків, так і для нефінансових корпорацій.

На наш погляд, не зважаючи на те, що в 2020–2021 роках Національний банк України вперше в історії монетарної політики видав довгострокові кредити рефінансування строком на більш, ніж

Таблиця 2. Структура рефінансування банків Національним банком України у розрізі строків погашення у 2012–2022 роках

	Кредити рефінансування овернайт, %	Кредити рефінансування до 90 днів, %	Кредити рефінансування до 180 днів, %	Кредити рефінансування до 360 днів, %	Кредити рефінансування більше одного року, %
2012	70,7	12,7	0,0	16,6	0,0
2013	58,9	18,3	0,0	22,8	0,0
2014	63,5	26,0	5,6	4,9	0,0
2015	80,2	19,8	0,0	0,0	0,0
2016	35,9	64,1	0,0	0,0	0,0
2017	55,6	44,4	0,0	0,0	0,0
2018	79,8	20,2	0,0	0,0	0,0
2019	38,5	61,5	0,0	0,0	0,0
2020	26,3	48,9	0,0	0,0	24,8
2021	19,4	33,1	0,0	0,0	47,5

* Розраховано автором за даними НБУ [15]

1200 днів, такий механізм рефінансування потребує суттєвого удосконалення, а його обсяги розширення. Що ж стосується обсягів довгострокового рефінансування, то вони склали лише 5,2–5,3% від загального кредитного портфеля банків для нефінансових корпорацій, що, з точки зору необхідності збільшення кредитування нефінансових корпорацій є досить незначним стимулом, який не мав і не матиме суттєвого ефекту на розвиток реального сектору. Окрім цього, довгострокові кредити рефінансування Національного банку України строком понад 1200 днів спрямовані на підтримку ліквідності, що на наш погляд, обмежує використання банками таких коштів для кредитування нефінансових корпорацій. Також обмежувальним фактором щодо використання механізму довгострокового рефінансування є стандартний підхід до процентної політики, де процентна ставка визначається обліковою ставкою, а не реальною потребою щодо розвитку тієї чи іншої галузі промисловості України.

Таким чином, враховуючи гостру необхідність відновлення економіки України та економічної інфраструктури після руйнувань та збитків, які спричинені війною з Російською Федерацією, механізм довгострокового рефінансування повинен стати одним із інструментів створення довгострокових позичених ресурсів для банків, які через всі стадії кредитування будуть спрямовуватися на цільовий розвиток нефінансових корпорацій. При цьому, зміни потребує й процентна політика, адже надання довгострокових кредитів рефінансування під 27% річних є неприпустимим в період воєнного стану. На наш погляд, відсоткова ставка за такими кредитами повинна лише покривати витрати Національного банку України та банків на обслуговування таких кредитів. Важливим також є забезпечення цільового характеру надання таких довгострокових кредитів рефінансування, серед важливих цілей варто відмітити: кредитування будівництва або відновлення заводів і фабрик, відбудова інфраструктурних об'єктів або будівництво нових сучасних інфраструктурних комплексів, фінансування розвитку переробного аграрного сектор, фінансування переробної промисловості в цілому, фінансування малого і середнього бізнесу. Вивчення попиту на дешеві довгострокові кредити повинні займатися банки, на основі чого вони повинні формувати заявки для Національного

банку України щодо отримання кредиту рефінансування для кредитування конкретного проекту.

Такий підхід Національного банку України до рефінансування банків та регулювання розвитку економіки буде значно ефективнішим, ніж здійснення прямої емісії для фінансування дефіциту державного бюджету України.

Поряд з удосконаленням механізму рефінансування Національним банком України банків, регулятору разом із державними банками, капітал яких станом на друге півріччя 2022 року складає 46% від загального капіталу банківської системи, доцільно розробити накопичувальні депозитні програми для накопичення першого внеску на іпотеку, відкриття бізнесу, будівництва житла тощо. Такі програми, на наш погляд дозволять поступово збільшити частку банківських депозитів строком більше, ніж на два роки, що дозволить створити достатню ресурсну базу для розвитку кредитування нефінансових корпорацій.

Одним із важливих заходів Національного банку України щодо збільшення строкості депозитної бази банком є підвищення ефективності політики управління очікуваннями, яка вимагає розвитку високого рівня комунікації регулятора з населенням та бізнесом, а також реалізації передбачуваної монетарної політики зокрема в частині дотримання валютної стабільності. Зважаючи на високий рівень доларизації депозитів (33%) та високий рівень тіньової економіки (близько 35–40%) під час кризових явищ, іноземна валюта відіграє роль так званої «тихої гавані» виступаючи одним із основних інструментів збереження вартості заощаджень економічних агентів. Тому нестабільність в економіці призводить до збільшення попиту на іноземну валюту та до вилучення гривневих депозитів з метою їх конвертації в іноземну валюту здебільшого на тіньовому валютному ринку.

Висновки

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можемо зробити висновок про суттєве погіршення ресурсного забезпечення банківського кредитування нефінансових корпорацій внаслідок негативного впливу кризових явищ, спровокованих війною з Російською Федерацією на структуру депозитної бази банків. Спровокована недовіра до Національного банку України та банків призвела до зростання частки короткострокових депозитів банків, що позначилося на динаміці кредитування нефінансо-

вих корпорацій. Окрім цього, варто відміти низький рівень ефективності механізму довгострокового рефінансування банків, адже кредити рефінансування виконуючи роль залучених банківських ресурсів відповідно до нормативно-правових актів використовуються виключно для підтримки банківської ліквідності, а не для активізації кредитування реального сектору економіки. Відтак, окреслені тенденції зумовлюють необхідність перегляду процентної політики за кредитами рефінансування та цільового призначення таких кредитів, які доцільно спрямувати на фінансування конкретних проектів розвитку економіки і її інфраструктури.

Перспективними напрямками дослідження можуть стати питання кредитного потенціалу Національного банку України в контексті цільового рефінансування кредитування нефінансових корпорацій.

Список використаних джерел

1. Afonso A., Sousa-Leite J. The transmission of unconventional monetary policy to bank credit supply: Evidence from the TLTRO. Manchester Sch. Blackwell Publishing Ltd, 2020. Vol 88, № S1. P 151–171.

2. Бержанір І.А. Банківське кредитування: сучасний стан та перспективи розвитку. Mod. Econ. Миколаївський національний аграрний університет, 2020. № 20. С. 26–30.

3. Болдін М.Я. Досвід провідних країн світу у підтримці банківських систем шляхом рефінансування (на прикладі США, Канади, Японії та КНР). Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Вип. 2. С. 84–94.

4. Бортніков Г.П., Бортніков Г.О. Довгострокове рефінансування банків в умовах кризи. Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. 2015. Вип. 6, № 87. С. 73–78.

5. Макаров О. Цільове рефінансування банків як інструмент розвитку економіки. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2021. Вип. 5. С. 108–127.

6. Москвічова О.С. Порівняльний аналіз моделей іпотечного рефінансування. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2020. Вип. 16, № 2. С. 271–278.

7. Продан М. В. Депозитні ресурси як основа успішної діяльності банків: теоретичний аспект, реалії і трансформації в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23, № 2. С. 75–82.

8. Sugo T., Vergote O. Who takes the ECB's targeted funding? ECB Workin / ed European Central Bank (ECB). 2020. 49 p.

9. Posen Adam. The evolution of monetary policy: A new era for central banks? Outlook on the Global Agenda 2015. 2015. P 77–78. URL: <https://reports.weforum.org/outlook-global-agenda-2015/wp-content/blogs.dir/59/mp/files/pages/files/evolution-of-monetary-policy.pdf>.

10. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України). Офіційний сайт Національного банку України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

11. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). Офіційний сайт Національного банку України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

12. Соціологічні дослідження. Офіційний сайт Українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia>.

13. Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. 2022. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

14. Середня заробітна плата в Україні в доларах США. Аналітичний портал Мінфін. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd/>.

15. Результати проведення операцій Національного банку України з регулювання ліквідності банків. Офіційний сайт Національного банку України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

16. Про внесення змін до Положення про процентну політику Національного банку України. Постанова Правління Національного банку №29 від 17 березня 2020 року. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-20#Text>.

17. Про затвердження Змін до Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи. Постанова Правління Національного банку №30 від 17 березня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0091500-21>.

References

1. Afonso A., Sousa-Leite J. The transmission of unconventional monetary policy to bank credit supply: Evidence from the TLTRO. Manchester Sch. Blackwell Publishing Ltd, 2020. Vol 88, № S1. P 151–171.

2. Berzhanir I.A. Bankivske kredytuvannia: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Bank lending: current state and perspectives of development].

and development prospects]. *Mod. Econ. Mykolaivskiy nationalnyi ahrarniy universytet*, 2020. № 20. P. 26–30.

3. Boldin M.Ia. *Dosvid providnykh krain svitu u pidtrymtsi bankivskyykh system shliakhom refinansuvannia* [na prykladi SShA, Kanady, Yaponii ta KNR] [The experience of the world's leading countries in supporting banking systems through refinancing (using the example of the USA, Canada, Japan, and the People's Republic of China)]. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia»*. 2017. Vol. 2. P. 84–94.

4. Bortnikov H.P., Bortnikov H.O. *Dovhostrokovye refinansuvannia bankiv v umovakh kryzy* [Long-term refinancing of banks in crisis conditions.] *Derzhava ta rehiony. Seriiia Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. 2015. Vol. 6, № 87. P. 73–78.

5. Makarov O. *Tsilove refinansuvannia bankiv yak instrument rozvytku ekonomiky*. [Targeted refinancing of banks as a tool for economic development.] *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2021. Vol. 5. P. 108–127.

6. Moskvichova O.S. *Porivnialnyi analiz modelei ipotechnoho refinansuvannia* [Comparative analysis of mortgage refinancing models.] *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*. 2020. Vol. 16, № 2. P. 271–278.

7. Prodan M. V. *Depozytni resursy yak osnova uspishnoi diialnosti bankiv: teoretychnyi aspekt, realii i transformatsii v Ukraini* [Deposit resources as the basis of the successful operation of banks: theoretical aspect, realities and transformations in Ukraine] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2019. Vol. 23, № 2. P. 75–82.

8. Sugo T., Vergote O. *Who takes the ECB's targeted funding? ECB Workin* / ed European Central Bank (ECB). 2020. 49 p.

9. Posen Adam. *The evolution of monetary policy: A new era for central banks? Outlook on the Global Agenda 2015*. 2015. P. 77–78. URL: <https://reports.weforum.org/outlook-global-agenda-2015/wp-content/blogs.dir/59/mp/files/pages/files/evolution-of-monetary-policy.pdf>.

10. *Depozyty, zalucheni depozytnymy korporatsiiami* (krim Natsionalnoho banku Ukrainy) [Deposits raised by deposit corporations (except the National Bank of Ukraine)]. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

11. *Kredyty, nadani depozytnymy korporatsiiami* (krim Natsionalnoho banku Ukrainy). [Loans grant-

ed by deposit corporations (except the National Bank of Ukraine)] Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

12. *Sotsiolohichni doslidzhennia* [Sociological research]. Ofitsiinyi sait Ukrainskoho tsentru ekonomichnykh ta politychnykh doslidzhen im. Razumkova. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia>.

13. *Valovy vnurishnii produkt u faktychnykh tsinakh* [Gross domestic product in actual prices.]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. 2022. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

14. *Serednia zarobitna plata v Ukraini v dolarakh SShA* [Average salary in Ukraine in US dollars]. *Analitychnyi portal Minfin*. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd/>.

15. *Rezultaty provedennia operatsii Natsionalnoho banku Ukrainy z rehuliuвання likvidnosti bankiv* [The results of operations of the National Bank of Ukraine to regulate bank liquidity]. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

16. *Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro protsentnu polityku Natsionalnoho banku Ukrainy* [On making changes to the Regulation on Interest Policy of the National Bank of Ukraine]. *Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku №29 vid 17 bereznia 2020 roku*. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-20#Text>.

17. *Pro zatverdzhennia Zmin do Polozhennia pro zas-tosuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy standartnykh instrumentiv rehuliuвання likvidnosti bankivskoi systemy* [On the approval of the Amendments to the Regulation on the use by the National Bank of Ukraine of standard tools for regulating the liquidity of the banking system.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0091500-21>.

Дані про авторів

Антків Володимир Васильович,

аспірант, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
e-mail: antkiv.v@gmail.com

Data about the author

Volodymyr Antkiv,

Postgraduate student, State Research Institute of Informatization and Modeling of Economics
e-mail: antkiv.v@gmail.com